

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE	7
---------------------	---

Rozdział I

TRADYCJE I WYZWANIA CZESKICH BADAŃ NAD POLSKĄ

1. Z tradycji czeskich badań polonistycznych	13
1.1 Geneza i tło czeskich zainteresowań Polską	13
1.2 Pierwsze prace naukowe	16
1.3 Rola przekładów literatury pięknej	19
1.4 Syntezy historyczne i historycznoliterackie	23
1.5 Polonistyka uniwersytecka	28
1.6 Współpraca interdyscyplinarna filologów i historyków	31
2. Czeska polonistyka literacka wobec wyzwań współczesności	39
2.1 Polonistyka literacka a inne dyscypliny humanistyczne	39
2.2 Powstanie i rozwój czeskiej polonistyki instytucjonalnej	42
2.3 Czeska polonistyka literacka w obliczu przemian paradygmatów naukowych i metodologii badań literackich: przestrzeń – kultura – translacja	50
2.4 W stronę geopoetyki	54
2.5 Zadania zagranicznego polonisty-literaturoznawcy	57
3. Czeskie badania nad dziejami Polski na progu trzeciego tysiąclecia	59
3.1 Stosunek historiografii mniejszego narodu do historii narodu większego	59
3.2 Infrastruktura czeskich badań nad dziejami Polski	62
3.3 Problematyka stosunków bilateralnych i regionów przygranicznych	64
3.4 Znaczenie czeskich badań nad dziejami Polski dla współczesności	73
3.5 Rozważania końcowe	75
4. Najważniejsze kierunki badań polonistycznych prowadzonych na praskiej polonistyce po roku 2000	77
4.1 Kilka słów o tradycji	77
4.2 Badania literaturoznawcze	79
4.3 Badania językoznawcze	81
4.4 Badania historyczne	83
4.5 Wytyczone kierunki	85

Rozdział II**Z KONTAKTÓW CZESKO-POLSKICH**

1.	Polska problematyka na łamach czasopisma „Slovanský přehled“	87
1.1	Przed pierwszą wojną światową	88
1.2	Okres międzywojenny	89
1.3	Od czasopisma propagandowego do periodyku naukowego	94
2.	Lui et moi. Marian Zdziechowski o T. G. Masaryku	99
2.1	Dwaj orędownicy jedności narodów słowiańskich	100
2.2	Wielka Wojna i przewrót geopolityczny	103
2.3	Bolszewizm i nowa Rosja	108
2.4	Konkluzje	110
3.	Historycy Republiki Czeskiej a Polska Akademia Umiejętności (1989–2014)	112
3.1	Od inicjatyw Henryka Batowskiego do umowy z Akademią Nauk Republiki Czeskiej	113
3.2	Komisja Środkowoeuropejska PAU	116
3.3	Archiwum Nauki Polskiej ANPANiPAU, Komisja Historii Nauki PAU	117
3.4	Biblioteka Naukowa PAU i PAN	122
3.5	Recenzje	122
3.6	Międzynarodowa Unia Akademii	124
3.7	Podsumowanie	124
4.	Polskie i czeskie badania nad wzajemnym obrazem sąsiada w podręcznikach szkolnych. Polsko-czeskie komisje podręcznikowe	125
4.1	Polskie badania polskich i czeskich podręczników historii	126
4.2	Czeskie badania polskich i czeskich podręczników historii	132
4.3	Polsko-czeskie komisje podręcznikowe	138
	a) Polsko-Czechosłowacka Komisja Podręcznikowa	139
	b) Grupa ds. podręczników szkolnych przy Stałej Wspólnej Polsko-Czeskiej Komisji Nauk Humanistycznych	139
	c) Zespół ds. Podręczników Szkolnych przy Polsko-Czeskim Towarzystwie Naukowym	140
4.4	Podsumowanie	142
5.	Czesko-polskie kontakty literackie w drugiej połowie XX wieku. Polscy poeci i ich czescy tłumacze	142
5.1	Czesko-polskie kontakty kulturalne	142
5.2	Sytuacja po II wojnie światowej	144
5.3	Sytuacja po 1956 roku	148
5.4	Sytuacja po roku 1968	151
5.5	Lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte	153

Rozdział III**ŚRODKOWOEUROPEJSKA PERSPEKTYWA**

1.	O badaniach polskiej historii w słowackiej historiografii po roku 1993	155
1.1	Kontakty Słowacji i Polski w okresie średniowiecza i nowożytności	156
1.2	Obraz bilateralnych stosunków Polski i Słowacji w XX wieku	158
1.3	Słowacko-polskie komisje i ich działalność	165
1.4	Ocena stanu współczesnego	166
2.	O bratankach nad Dunajem. Węgierska historiografia po 1989 r. dotycząca badań nad dziejami Polski w XX wieku	167
2.1	Węgierska polonistyka wczoraj i dziś a jej wpływ na historiografię	168
2.2	W centrum zainteresowań: uchodźcy polscy na Węgrzech podczas drugiej wojny światowej	170
2.3	Badania nad Kościołami i okresem komunistycznym w Polsce	172
2.4	Polska jako część Europy Środkowej	173
2.5	Możliwości i zaniedbania węgierskiej historiografii	175
2.6	Podsumowanie	177
3.	Od bezczelnego Czecha do czołówki listy sympatii. Przyczynki do zmian węgierskiego wizerunku Czechów po roku 1968	179
3.1	O historii wzajemnych stereotypów	179
3.2	Zmiana traktowania Czechów na Węgrzech	181
3.3	Solidarność węgiersko-czeska	184
4.	„Marksiści” i „czechosłowakiści” kontra „narodowcy”. Rok 1939 w „polistopadowej” słowackiej historiografii	184
4.1	Korzenie rozbieżnego postrzegania wydarzeń z 1939 roku	185
4.2	Rok 1939 – marzec zamiast września	186
4.3	Badania historyczne po 1989 roku	187
4.4	Spojrzenie emigracji słowackiej na wydarzenia z 1939 roku	190
4.5	Historia Słowacji – konflikt polityki i nauki	191
4.6	„Ponowne odkrycie” Tisy, Hodžy <i>et cons.</i>	193
4.7	Rok 1939 w edycji źródeł i wspomnieniach	195
4.8	Udział Słowacji w ataku na Polskę w historiografii słowackiej	199
5.	Jak skutecznie motywować (czeskich i słowackich) studentów polonistyki do nauki języka polskiego?	202
5.1	Powody podejmowania nauki języka polskiego	203
5.2	Czy w ogóle trzeba motywować polonistów do nauki polskiego?	204
5.3	Czym jest motywacja?	205
5.4	Odmienne heterostereotypy narodowe a kwestia motywacji	207
5.5	Jak motywować oraz kształtować pozytywną postawę?	208
5.6	Pozory mylą	209
5.7	Wnioski końcowe	210
6.	Lustracja jako praktyka polityczna postkomunizmu: kontekst polski i czeski	211
6.1	Historia stosowania terminu	212

6.2	Praktyka lustracyjna w Polsce	213
6.3	Lustracja w Czechach	215
6.4	Czynniki wprowadzania lustracji w Polsce i Czechach	218
6.5	Wnioski i podsumowanie	219

Rozdział IV

PRYZMAT LITEWSKI

1.	Trajektorie mitu Wielkiego Księstwa Litewskiego	221
1.1	Prolegomena	221
1.2	Topika mitograficzna i ornamenty artystyczne	223
1.3	Kontynuacje. Paradygmaty diachroniczne	226
1.4	Powroty i próby rekonstrukcji dziedzictwa	228
1.5	Podsumowanie	230
2.	Lithuania of the Past as Seen at the Beginning of the 21st Century	232
2.1	Between the Jagiellonian Union and the European Union	232
2.2	Mythology, history and politics	236
2.3	As seen from Vilnius	239
2.4	Polish-Lithuanian duet	243
2.5	A voice from Minsk	247
3.	Rozwój litewsko-polskiej współpracy strategicznej (1994–2015)	248
3.1	Nawiązanie i rozwój dwustronnych stosunków (1994–2004)	249
3.2	Współpraca po przystąpieniu do Unii Europejskiej	251
3.3	Znaczenie mniejszości narodowych w dwustronnych stosunkach między Litwą i Polską	256
3.4	Podsumowanie	260
4.	Zamiast zakończenia: Polska w badaniach współczesnych historyków litewskich	261

Rozdział V

W BIAŁORUSKIEJ I ROSYJSKIEJ OPTYCE

1.	The periodization of legal regulation of Guardianship in the Belarusian legislation	263
1.1	Legislation of Grand Duchy of Lithuania	263
1.2	Pre Revolutionary Legislation Period	268
1.3	Soviet Legislation Period	269
1.4	Conclusion	271
2.	Kwestia białoruska w polsko-rosyjskich stosunkach wzajemnych. Kilka uwag podstawowych	271
2.1	Wokół genezy narodu białoruskiego	271
2.2	Białoruska świadomość narodowa a rywalizacja polsko-sowiecka	273
2.3	Komunistyczna Partia Zachodniej Białorusi i Hromada	275
2.4	Niekomunistyczne białoruskie partie w II Rzeczypospolitej	280

2.5	Polityka władz polskich wobec białoruskiej mniejszości	282
2.6	Konkluzje	284
3.	Stosunki białorusko-polskie w okresie międzywojennym	287
3.1	Stosunki białorusko-polskie w historiografii białoruskiej i polskiej	287
3.2	Stosunki białorusko-polskie w czasie wojny polsko-radzieckiej 1919–1921	290
3.3	Białoruskie organizacje w Polsce w latach 1922–1939	297
4.	Russorum denominatio: dyskusja o pochodzeniu nazw etnicznych Słowian wschodnich w kronikarstwie polskim doby Odrodzenia	299
4.1	Prolegomena	299
4.2	Kronikarze Średniowiecza	300
4.3	Długosz i Miechowita	302
4.4	Kromer i Bielscy	305
4.5	Strykowski i Gwagnin	308
4.6	Podsumowanie	310
5.	Polskie historyczne rossica XIX wieku jako czynnik polityczny i zjawisko kultury piśmiennej	310
5.1	Prolegomena	310
5.2	Polskie historyczne rossica w pierwszej połowie wieku XIX	312
5.3	Wydanie książek o dziejach Rosji w drugiej połowie XIX wieku	315
5.4	Publikacje dotyczące Syberii	319
5.5	Podsumowanie	320

Rozdział VI

WIDZIANE Z UKRAINY

1.	Polonistyka ukraińska: dzieje, stan obecny i perspektywy rozwoju	321
1.1	Początek studiów i badań polonistycznych na ziemiach ukraińskich (XIX – druga połowa XX w.)	322
1.2	Polonistyka ukraińska w niepodległym państwie ukraińskim (koniec XX – początek XXI w.)	325
1.3	Kierunki i perspektywy badań polonistycznych na Ukrainie	329
2.	Ród książąt Wiśniowieckich w historiografii ukraińskiej od połowy XIX do połowy XX wieku	331
2.1	Historia formowania posiadłości Wiśniowieckich w pracach badaczy ukraińskich	333
2.2	Zmiana konfesji przez książąt Wiśniowieckich: oceny w historiografii ukraińskiej	334
2.3	Rola Wiśniowieckich w życiu politycznym Europy Środkowo- -Wschodniej od XVI do połowy XVIII wieku. Dymitr „Bajda” i Jeremi Wiśniowieccy	336
3.	Między literaturą, medycyną a geopolityką. Życie i działalność Jurija Łypy (Jerzego Lipy) w badaniach naukowych na Ukrainie i w Polsce	343

3.1	Przywracanie pamięci o J. Łypie na niepodległej Ukrainie	344
3.2	Polskie i ukraińskie badania naukowe wokół biografii J. Łypy	346
3.3	Życie i działalność J. Łypy na ziemiach polskich	347
3.4	„Łypoznawstwo” – problemy badawcze	353
3.5	Perspektywy popularyzacyjne i badawcze „łypoznawstwa”	355
4.	Współczesne pogranicze polsko-ukraińskie w badaniach ukraińskiej etnologii	356
4.1	Granica polsko-ukraińska i zasady badania pogranicza	356
4.2	Badania naukowców diaspory ukraińskiej	358
4.3	Badania w czasach radzieckich	360
4.4	Badania w niepodległej Ukrainie	361
4.5	Podsumowanie	366
5.	Z czeskich badań nad Polską i polskich nad Ukrainą	367
5.1	Historiografia czeska a dzieje Polski	368
5.2	Historiografia polska a dzieje Ukrainy	373

Rozdział VII

W KIERUNKU UNII EUROPEJSKIEJ I DEMOKRACJI?

1.	Federalne utopie w Europie Środkowo-Wschodniej (na początku 20 wieku): projekty «Stanów Zjednoczonych» małych narodów	379
1.1	Definicja pojęcia „federalizm”	380
1.2	Historiografia federalizmu w Europie Środkowo-Wschodniej	381
1.3	Federalistyczna utopia w imperialnym kontekście: „Stany Zjednoczone Wielkiej Austrii” Aurela C. Popovici	382
1.4	Utopia w kontekście walki o niepodległość: Projekt „Stanów Zjednoczonych Polski” Ignacego Jana Paderewskiego	384
1.5	Utopia w socjalistycznym kontekście: Idea „Stanów Zjednoczonych Ukrainy” Mychajła Hruszewskiego	386
1.6	Konkluzja	388
2.	Democracy and Democratization Have Been Major Issues in World Politics	388
2.1	The Changing Political Dynamics and the Models of Democratization that Followed	389
2.2	Democracy: Thick and Thin	392
2.3	Conclusion	395
3.	The Eastern Dimension of European Union Policy in the Context of Ukraine National Interests	395
3.1	Main Directions for EU-Ukraine Cooperation in the Context of Geopolitical Transformation and the EU’s Eastern Policy	396
3.2	The Polish-Ukrainian strategic partnership: analysis of the current challenges in the process of integration	401

3.3	The perspectives of development of the EU's Eastern Partnership policy	403
4.	The Issue of Borders in Context of Reconciliation Processes of East Central European Peoples	408
4.1	The Issue of the Polish-Ukrainian Border against the Background of Interethnic Conflict in the East Central Europe	408
4.2	Emigrational Conceptions of a Solution to the Problem of Borders	409
4.3	The Approbation of the Principle of Inviolability of Frontiers in the Activities of Antitotalitarian Opposition	412

Rozdział VIII

SYLWETKI ŚRODKOWOEUROPEJSKICH UCZONYCH ZAJMUJĄCYCH SIĘ POLSKIM JĘZYKIEM, LITERATURĄ, KULTURĄ I HISTORIĄ (WYBÓR)

1.	BEČKA Josef (1894–1955)	417
2.	BEŠTA Theodor (1920–1996)	418
3.	BIDLO Jaroslav (1868–1937)	422
4.	BOBEK Władysław (1902–1942)	429
5.	ČERNÝ Adolf (1864–1952)	432
6.	DAMBORSKÝ Jiří (1927–2013)	441
7.	DOLANSKÝ Julius (1903–1975)	447
8.	HÁJEK Zdeněk (1894–1958)	450
9.	HOFMAN Ladislav K. (1876–1903)	455
10.	HORÁK Jiří (1884–1975)	459
11.	KOLAJA Maxmilián (1883–1966)	466
12.	KOVÁCS Endre (1911–1985)	472
13.	KREJČÍ Karel (1904–1979)	480
14.	MÁCHAL Jan (1855–1939)	490
15.	MACŮREK Josef (1901–1992)	499
16.	MĚŠŤAN Antonín (1930–2004)	506
17.	ŘEHÁČEK Luboš (1929–1996)	514
18.	SZYJKOWSKI Marian (1883–1952)	518
19.	ŠŤASTNÝ Vladislav (1928–2014)	528
20.	ŠTULC Václav (1814–1887)	531
21.	VALENTA Jaroslav (1930–2004)	536
22.	WINCZER Pavol (1935–2014)	542
23.	ŽÁČEK Václav (1905–1986)	545

Rozdział IX

WSCHODNIA SZKOŁA LETNIA UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

1.	O intelektualnych korzeniach Wschodniej Szkoły Letniej UW	551
1.1	Instytut Wschodni w Warszawie (1926–1939)	551

1.2	Instytut Wschodni w Wilnie (1930–1939)	554
1.3	Studium Europy Wschodniej UW (od 1990)	556
1.4	Wschodnia Szkoła Letnia UW (od 1992)	556
2.	Biogramy zmarłych profesorów WSL UW	557
2.1	BARDACH Juliusz (1914–2010)	558
2.2	BISKUP Marian (1922–2012)	558
2.3	CHRZANOWSKI Tadeusz (1926–2004)	559
2.4	DRAWICZ Andrzej (1932–1997)	559
2.5	GEREMEK Bronisław (1932–2008)	560
2.6	GIEYSZTOR Aleksander (1916–1999)	561
2.7	HELLER Michał (1922–1997)	561
2.8	HOLZER Jerzy (1930–2015)	562
2.9	JAROSZEWSKI Tadeusz Stefan (1931–2000)	562
2.10	KALEMBKA Sławomir (1936–2009)	562
2.11	KORBOŃSKI Andrzej (1927–2013)	563
2.12	ŁYPKA Roman (1921–1999)	563
2.13	MALIA Martin (1924–2004)	564
2.14	OSADCZUK Bohdan (1920–2011)	564
2.15	PODRAZA Antoni (1920–2008)	565
2.16	RAPACKA Joanna (1939–2000)	565
2.17	SERCZYK Władysław (1935–2014)	565
2.18	SHTROMAS Aleksandras (1931–1999)	566
2.19	SKOWRONEK Jerzy (1937–1996)	566
2.20	STRZEMBOSZ Tomasz Romuald (1930–2004)	567
2.21	UNGER Leopold (1922–2011)	567
2.22	VALENTA Jaroslav (1930–2004)	567
2.23	WAPIŃSKI Roman (1931–2008)	568
2.24	WIECZORKIEWICZ Paweł (1948–2008)	568
2.25	WÓJCIK Zbigniew (1922–2014)	569
3.	Zmarli uczestnicy i organizatorzy WSL UW	569
3.1	MAŹKO Eduard (1970–2011)	569
3.2	LIKOMANOVA Iskra (1956–2011)	570
3.3	PAPOU Mikhail (1981–2012)	570
3.4	GENCHEVA Olga (1986–2015)	570
3.5	SROKA ŚWIRSKA Elżbieta (1967–2011)	570
SUMMARY		573
SHRNUTÍ		579
PEŽIOME		585

PE3IOME	591
WAŻNIEJSZE SKRÓTY	597
BIBLIOGRAFIA SELEKTYWNA	599
INDEKS OSÓB	651
ZESPÓŁ AUTORSKI (BIOGRAMY)	673

AUTORSTWO POSZCZEGÓLNYCH ROZDZIAŁÓW:

Wstęp: Roman BARON – Roman MADECKI – Jan MALICKI; rozdział I: 1. Roman BARON – Roman MADECKI, 2. Krystyna KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, 3. Jaroslav PÁNEK, 4. Renata RUSIN-DYBALSKA; rozdział II: 1. Jiří FRIEDL, 2. Marek KORNAT, 3. Sebastian GRUDZIEŃ, 4. Danuta KONIECZKA-ŚLIWIŃSKA – Blažena GRACOVÁ, 5. Renata PUTZLACHER BUCHTOVÁ; rozdział III: 1. Lubica HARBULOVÁ, 2. Gábor LAGZI, 3. Csaba Gy. KISS, 4. Dušan SEGEŠ, 5. Katarzyna BARNA-KRAWCZYK, 6. Natalia MINENKOWA; rozdział IV: 1. Algis KALĖDA, 2. Marceli KOSMAN, 3. Mindaugas NORKEVIČIUS, 4. Andrzej PUKSZTO; rozdział V: 1. Maryna ANDRYIASHKA, 2. Mikołaj IWANOW, 3. Julia FEDZIANINA, 4. Dmitrij W. KARNAUCHOW, 5. Irina TROJAK; rozdział VI: 1. Olga KOWALEWSKA, 2. Svitlana ZYMNYTSKA, 3. Agnieszka STEC, 4. Roman CZMEŁYK, 5. Olga MOROZOWA; rozdział VII: 1. Gennadii KOROLOV, 2. Jane CURRY, 3. Orest KRASIWSKI – Natalia MAZIY, 4. Mykoła GENYK – Maria SENY CZ; rozdział VIII: 1. Krystyna KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, 2. Renata RUSIN-DYBALSKA, 3. Marek ĎURČANSKÝ, 4. Marek ĎURČANSKÝ – Robert Gregor MARETTA, 5. Jan CHODĚJOVSKÝ, 6. Roman MADECKI, 7. Krystyna KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, 8. Jaroslav VACULÍK, 9.–10. Krystyna KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, 11. Roman MADECKI, 12. Gábor LAGZI, 13. Veronika MATĚJKOVÁ, 14. Krystyna KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, 15. Marek ĎURČANSKÝ, 16. Marcel ČERNÝ, 17. Renata RUSIN-DYBALSKA, 18. Roman BARON, 19. Krystyna KARDYNI-PELIKÁNOVÁ, 20. Ladislav HLADKÝ, 21. Jindřich DEJMEK, 22. Monika VÁLKOVÁ MACIEJEWSKA, 23. Marek ĎURČANSKÝ; rozdział IX: 1.-3. Jan MALICKI.

Bibliografia selektywna: Roman Baron

Ilustracje (słobrazy): Roman Baron – Roman Madecki – Krystyna Kardyni-Pelikánová

Indeks osób: Roman Baron – Roman Madecki

Projekt okładki: Petr Čížek

Tłumaczenia na język angielski: Katarzyna Matschi (IV 2), Andriana Olijnyk (VII 3), Melinda Reidinger (summary)

Tłumaczenie na język czeski: Roman Madecki (shrnutí)

Tłumaczenia na język polski: Roman Madecki (I 1), Elżbieta J. Baron (I 3), Renata Rusin Dybalska (II 1), Bożena Kotuła (III 1), Aleksandra Ślósarska (V 4), Anna Koział (V 5), Agnieszka Stec (VI 1), Roman Baron (VIII 8, 20–21), Roman Madecki (VIII 16)

Tłumaczenie na język rosyjski: Pavel Ablamski (резюме)

Tłumaczenie na język ukraiński: Oleksandr Skydan (резюме)